

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY
B.A. Honours PART-II Examinations, 2018

SANSKRIT-HONOURS

PAPER-SANA-III

Time Allotted: 4 Hours

Full Marks: 100

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

Unit-I

[Marks: 10]

1. Define and illustrate any *one* from the following: 5×1 = 5
समासोक्तिः, उपमा।
2. Name and explain the figure of speech in any *one* from the following: 5×1 = 5
 - (a) क्व सूर्यप्रभवो वंशः क्व चाल्पविषया मतिः।
तितीर्षुर्दुस्तरं मोहादुडुपेनास्मि सागरम्॥
 - (b) गुणानामेव दौरात्म्याद् धुरि धुर्यो नियुज्यते।
असञ्जातकिणस्कन्धः सुखं स्वपिति गौर्गलिः॥

Unit-II

[Marks: 35]

3. उदाजहार द्रुपदात्मजा गिरः – Who is द्रुपदात्मजा ? Summarise her speech as found in the Kiratarjuniyam Canto I and analyse the salient feature of her character as revealed in that speech. 12

OR

Estimate Bharavi as a poet.

12

OR

4. Translate any *two* in English or Bengali from the following: 5×2 = 10

(a) क्रियासुयुक्तैर्नृप चारचक्षुषो
न वञ्चनीयाः प्रभवोऽनुजीविभिः।
अतोऽर्हसि क्षन्तुमसाधु साधु वा
हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः॥

(b) कथा प्रसङ्गेन जनैरुदाहृता -

दनुस्मृताखण्डलसूनुविक्रमः।

तवाभिधानाद् व्यथते नतानतः

स दुःसहान्मन्त्रपदादिवोरगः॥

(c) निरत्ययं साम न दानवर्जितं न भुरिदानं विरहय्य सत्क्रियाम्।

प्रवर्तते तस्य विशेष शालिनी गुणानुरोधेन विना न सत्क्रिया॥

(d) प्रलीनभूपालमपि स्थिरायति प्रशासदावारिधि मण्डलं भुवः।

स चिन्तयन्त्येव भियस्तदेष्यती रहो दुरन्ता बलवद्विरोधिता॥

5. Explain any *one* in Sanskrit from the following: 8×1 = 8

(a) कृत्वारिषड्वर्गजयेन मानवीमगम्यरूपां पदवीं प्रपित्सुना।

विभज्य नक्तन्दिवमस्ततन्द्रिणा वितन्यते तेन नयेन पौरुषम्॥

(b) सखीनिव प्रीतियुजीऽनुजीविनः समानमानान् सुहृदश्च बन्धुभिः।

स सन्ततं दर्शयते गतस्मयः कृताधिपत्यामिव साधु बन्धुताम्॥

6. (a) Name and expound the samasa of गतस्मयः in 5(b) or चारचक्षुषः in 4(a). 2

(b) Account for the case-ending in जनैः in 4(b) or उदाहृतान् in 4(b). 2

(c) Derive the word विभज्य in 5(a) or विरहय्य in 4(c). 1

Unit-III

[Marks: 35]

7. Attempt a critical estimate of Kalidasa as a poet. 12

OR

Why did King Dilip go to the hermitage of Vaśiṣṭha. Describe in your own words the journey to the hermitage of Vaśiṣṭha with apt quotations. 12

8. Translate into English or Bengali any *two* from the following: 5×2 = 10
- (a) व्यूदोरस्को वृषस्कन्धः शालप्रांशुर्महाभुजः।
आत्मकर्मक्षमं देहं क्षात्रो धर्म इवाश्रितः ॥
- (b) स च शापः तया राजन् न च सारथिना श्रुतः।
नदत्याकाशगङ्गायाः स्रोतस्युद्यामदिग्गजे ॥
- (c) तदन्वये शुद्धिमति प्रसुत शुद्धिमत्तरः।
दिलीप इति राजेन्द्ररिन्दः क्षीरनिघाविवः ॥
- (d) ईप्सितं तदवज्ञानाद् विद्धि सार्गलमात्मनः।
प्रतिवध्नाति हि श्रेयः पूज्यपूजाव्यतिक्रमः ॥
9. Explain in Sanskrit any *one* from the following: 8×1 = 8
- (a) ज्ञाने मौनं क्षमा शक्तौ त्यागे श्लाघाविपर्ययः।
गुणा गुणानुबन्धित्वाद् तस्य सप्रसवा इव ॥
- (b) तं सन्तं श्रोतुमर्हन्ति सदसदव्यक्तिहेतवः।
देग्नः संलक्ष्यते ह्यग्नौ विशुद्धिः श्यामिकापि वा ॥
- 10.(a) Name and expound the samasa of तदन्वये in 8(c) or वृषस्कन्धः in 8(a). 2
- (b) Account for the case ending in हेग्नः in 9(b) or श्यामिका in 9(b). 2
- (c) Derive श्रोतुम् in 9(b) or प्रसूतः in 8(c). 1

Unit-IV

[Marks: 20]

11. माघे सन्ति त्रयो गुणाः – Justify the statement with apt quotations from your text. 9

OR

- Summarise the speech of Narada to Sri Krishna as depicted in the Śisupālavadam Canto I. 9

12. Translate into Bengali or English any **one** from the following: 4×1 = 4

(a) (i) विलोकने नैव तवामुना मुने कृतः कृतार्थोऽस्मि निवर्हितांहसा ।

तथापि शुश्रुषुरहं गरीयसीर्गिरोऽथवा श्रेयसि केन तृप्यते ॥

(ii) अनन्यगुर्वास्तव केन केवलः पुराणमुत्तेमहिमाऽवगम्यते ।

मनुष्यजन्माऽपि सुरासुरान् गुणैर्भवान् भवच्छदकरेः करीत्यधः ॥

OR

(b) Write short notes on हिरण्यकशिपुः, श्रीहरिः ।

2×2

OR

(c) (i) Name and expound the samasa of मनुष्यजन्मा in 12[a(ii)] or अनन्यगुर्वा in 12[a(ii)].

2

(ii) Account for the case-ending in विलोकनेन in 12[a(i)] or गुणैः in 12[a(ii)].

1

(iii) Derive शुश्रूषः in 12[a(i)] or अवगम्यते in 12[a(ii)].

1

13. Explain in Sanskrit any **one** from the following:

7×1 = 7

(a) प्रभुर्वुभुषुर्भुवनत्रयस्य यः शिरोऽतिरागादशमं चिकर्तिषुः ।

अतर्कयद्विघ्नमिवेष्टसाहसः प्रसादमिच्छासदृशं पिनाकिनः ॥

(b) उदासितारं निगृहीतमानसैर्गृहीतमध्यात्मदृशा कथञ्चन ।

वह्निर्विकारं प्रकृतेः पृथग्विदुः पुरातनं त्वां पुरुषं पुराविदः ॥